

BİR “KIYI ŞERİDİ” SEÇİM BÖLGESİ OLARAK MUĞLA’DA SİYASAL GELENEKLER VE YENİ YÖNELİMLER

Hakan Mehmet Kiriş

Süleyman Demirel Üniversitesi

Yrd.Doç.Dr.

E-posta: hakanmkiris@yahoo.com

Tuna Emre Köklü

Muğla Üniversitesi

Araş. Gör. (Yüksek Lisans)

E-posta: temre32@gmail.com

Özet

Muğla ili, lider politikacıların memleketi olmamasına karşın tıpkı Aydın ve Isparta gibi, çok partili hayata geçiş ile birlikte merkez sağ çizgisinin güçlü olduğu bir seçim bölgesi olagelmıştır. Buna karşın 1999 seçimlerinden bu yana merkez sol olarak konumlanan partiler Muğla’da birinci parti olmuşlardır. Dolayısıyla Muğla, parti sistemindeki 2002 kırılmasıyla birlikte, merkez sağdan AKP tabanına kayan bir seçim bölgesi olmamış aksine, Türkiye seçim coğrafyasında CHP’nin güçlendiği ve kıyı şeridi olarak da adlandırılan bölgede merkezi konumda yer almıştır.

Bu çalışmada söz konusu öndeğerlendirmeler çerçevesinde Muğla İli’nin siyasal gelenekleri ve değişen konjonktürde yeni yönelimleri milletvekili genel seçimleri, referandumlar ve yerel seçimler düzeyinde araştırılmış; ilçe düzeyinde son dönemde oluşan seçim coğrafyaları ortaya bu yolla Türkiye’de 2002 seçimleriyle birlikte sıklıkla sözü edilen kıyı şeridi olgusu, Muğla örneği üzerinden okunmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Muğla, Siyasal Eğilimler, Siyasal Partiler, Seçimler, Seçim Coğrafyası*

Alan Tanımı: Modernleşme ve Değişim (Kamu Yönetimi)

POLITICAL TRADITIONS AND NEW TENDENCIES IN THE PROVINCE OF MUĞLA AS A “COASTLINE CONSTITUENCY”

Abstract

The Province of Muğla is a constituency which has a strong center right political line although; unlike Isparta and Aydın there are no famous politicians there. However the center left parties have had the first position in Muğla since 1999 elections, which means Muğla has not had a tendency to the power party, the AKP. With the breakage of 2002 elections, the electorates of the province have supported main opposition party, the CHP, on the contrary. Thus Muğla is a part of the coastline constituency in Turkey. In this context, the province of Muğla has been dealt with its political tradition, new political tendencies and electoral geography.

Keywords: *The Province of Muğla, Political Tendencies, Political Parties, Elections, Electoral Geography*

JEL Code: D72

GİRİŞ

Seçmen az ya da çok oy kullandığı coğrafyanın koşullarından etkilendiğinden ve seçimler o bölgenin sınırları dâhilinde yapıldığından coğrafi alanın seçim sonuçları üzerinde kesin bir etkisi bulunmaktadır. Facchini ve François (2010), seçmen davranışının ortaya çıkmasında ve şekillenmesinde coğrafyanın seçmeni harekete geçirmede önemli bir etken olduğunu Avrupa ülkelerindeki yerel ve AB düzeyindeki seçimlerde ortaya koymuşlardır. Wing ve Walker (2010) ise, seçmen davranışının mekânsal kümelenme ile önemli ölçüde ilişkili olduğunu saptamış ve bu bağlamda bulunulan yerin, seçimlerdeki yönelimleri arttırarak etkilediğini belirtmişlerdir. Yine de coğrafyanın etkisi hayati olmakla birlikte kolay açıklanabilir değildir. Yerel, toplumsal koşullar, etnik yapı, gelir düzeyi, sosyal değerler gibi pek çok etkeni de değerlendirmeye almak gerekmektedir (Wing ve Walker, 2010: 283).

Roskin, Fransa’da 1936 seçimlerinde ortaya çıkan coğrafya ile 1981’de ortaya çıkan coğrafyanın neredeyse aynı olduğundan söz ederek bölgesel süreklilik ve kalıcı oy kullanma modellerini vurgulamaktadır (Roskin, 2009: 151). Benzer bir durum Türkiye’de de özellikle 2000’li yıllarda yapılan seçimler için de geçerlilik kazanmış görünmektedir. 2000’li yıllarda yapılan seçimlerde Türkiye’de de bölgesel süreklilik ve kalıcı oy kullanma modellerinden söz etmek mümkün hale gelmiştir. Örneğin Muğla ilinde, ilçe düzeyinde 2011 milletvekili seçimlerinin,

2009 il genel meclisi seçimlerinin tekrarından ibaret olduğu yukarıda seçim coğrafyasına dair haritalarda açıkça görülmektedir.

2000’li yıllardan önce merkez sağ partilerin etkin olduğu Muğla’da bu tarihten sonra seçmenler ağırlıklı olarak, iktidar olan AK Parti’ye değil, ana muhalefet partisi olan CHP’ye yönelmişlerdir. 2002 seçimlerinden bu yana Muğla, Türkiye siyasetinde *kıyı şeridi* olarak adlandırılmaya başlanan bölgesel, sürekli ve ayrılmış oy kullanma örneklerinden biri haline gelmiştir.

Türkiye coğrafyasında 2010 referandumunda ortaya çıkan tabloyu *Türkiye siyasetinin üç hali* olarak adlandıran Tosun’a göre (2010), *hayırcı*, *evetçi* ve *boykotçu* seçmen tutumları bölgelere göre ayrılmıştır. Bu referandum ile önerilen değişiklikler paketine *hayır* oyu veren seçmenler Ege ve Akdeniz bölgelerinde yoğunlaşmaktayken AK Parti oyları da, *boykotçu* Doğu ve Güneydoğu dışında Ege Bölgesinde en düşük düzeyde kalmıştır (Tosun 2010). Bu çalışmada Muğla İlinin siyasal yönelimleri geçmiş dönemlere uzanan bir bakış açısıyla ele alınmış, ilin sosyopolitik yapısı kısaca ortaya konarak, bu yönelimlerdeki değişimler ve süreklilikler tartışılmış, il ve ilçe düzeylerinde seçim coğrafyaları elde edilerek analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda Muğla’nın bir *kıyı şeridi seçim bölgesi* olarak kazandığı görünümün Muğla yerelindeki ve Türkiye genelindeki olası etkileri ortaya konmaya çalışılmaktadır.

1. GENEL OLARAK MUĞLA İLİNDE SOSYO-POLİTİK YAPI

1811 tarihinde Saruhan ve İzmir ile birlikte Mentеше Sancağı da Kütahya’dan alınarak Aydın Eyaleti’ne bağlanmıştır. 1884 yılında 5 ilçe, 3 bucak ve 329 köyden meydana gelen Mentеше Sancağı 30 Ekim 1913’te Aydın eyaletinden ayrılarak il olmuş ve Muğla adını almıştır (www.mugla.gov.tr). Yine Mentеше ilinin adı, 24.10.1926 tarih ve 4248 sayılı Kararname ile Muğla olarak belirlenmiştir. (Tertip, C<: 7, 2. Basım, Devlet Matbaası, Ankara, 1944, s. 1681,1682).

Tablo 1. Muğla ili nüfusunun yıllara göre değişimi

Sayım Tarihi	Nüfus
1965	334.973
1970	368.776
1975	400.796
1980	438.145
1985	486.290
1990	562.809
2000	715.328
2007	766.156
2008	791.424
2009	802.381
2010	817.503
2011	838.324

Tablo TÜİK, Türkiye Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıtları verileri kullanılarak oluşturulmuştur.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi sıralamasında on üçüncü sırada yer alan ilin 2001 yılı itibariyle GSYİH’sının sektörel dağılımı incelendiğinde, %65’lik pay ile hizmetler sektörünü, tarım (% 18) ve sanayi (% 17) sektörlerinin izlediği görülmektedir. 1987–2001 döneminde

% 5,7 ile hizmetler sektörü ilin en çok büyüyen sektörü olmuştur.

Bu durum Muğla ilinin demografik yapısını da büyük oranda etkilemektedir. Sezonluk dahi olsa bu değişimin Muğla'da özellikle turizm sektörüyle öne çıkan ilçelerinde önemli bir hareketlilik yarattığı görülmektedir. Tablo 1'de görüldüğü gibi, 1965 yılından 2011 yılına uzanan yaklaşık elli yıllık süreçte Muğla nüfusu tam iki buçuk katlık bir artış sergilemiştir.

2011 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt sistemi verilerine göre, Muğla ilinin verdiği göç sayısı 29.604, kente gelen göç sayısı ise 35.409'dur (www.tuik.gov.tr). Muğla'nın göç bakımından en fazla etkileşim halinde olduğu iller, İstanbul, İzmir ve Ankara gibi büyükşehirler ve Aydın, Denizli ve Antalya gibi komşu illerdir. TÜİK verilerine göre, Muğla ili, en fazla göçü İstanbul (4999 kişi), İzmir (3852 kişi), Aydın (2858 kişi), Ankara (2451 kişi), Antalya (1844 kişi) ve Denizli'den (1757 kişi) alırken; yine benzer şekilde en fazla İstanbul (4476 kişi), İzmir (3572 kişi), Ankara (2204 kişi), Antalya (2194 kişi), Aydın (2179 kişi) ve Denizli'den (1318) göç almaktadır. Tekeliye göre (2006: 206), Muğla iline göç edenler ağırlıklı olarak öğrenciler, mevsimlik işçiler, askerler, köyden kente göç edenler ve diğer kentlerden atama ile gelen memurlardan oluşmaktadır.

Muğla ilinde ayrıca Yatağan Termik Santrali, Yeniköy Termik Santrali ve Kemerköy Termik Santrali de yer almaktadır. Bir de son dönemde öne çıkan üniversitelerin kuruldukları illeri geliştirme ve kalkındırma anlayışı doğrultusunda Muğla'da yer alan Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nden söz etmek gerekir.

Muğla ili, Türk sinemasında son dönemde adından söz ettiren *Dondurmam Gaymak* ve *Efeköy Entelköye Karşı* adlı filmlerle de Türkiye kamuoyunun dikkatini çekmiştir. Bu filmlerde tipik Egeliler olarak öne çıkan Muğla insanının, yakın ve uzak çevrelerindeki olaylara bakış açıları işlenmektedir.

Türkiye'nin ilk kadın valisi olan Lale Aytaman, Muğla iline atanmış ve dört buçuk yıllık valilik süresince burada görev yapmıştır. Aytaman, hükümetin kendisini vali olarak Muğla'ya atamasının nedeninin Muğla'nın Türkiye'nin modern – batılı yüzü olmasına bağlamaktadır (Aytaman, 2008).

2. ÇOK PARTİLİ DÖNEMDE MUĞLA İLİNDE PARTİ TERCİHLERİ

Muğla ilinde kayıtlı seçmen sayısı 1950'de 109.583 olarak görülmektedir. Bu sayı 2011 yılına kadar sürekli olarak artmış ve 2011 seçimlerinde 604.443'e ulaşmıştır. Seçimlere katılma oranları bakımından Türkiye ortalamasıyla önemli bir farklılık gözlenmemektedir.

1950 – 2011 döneminde Muğla ilindeki parti tercihlerine bakıldığında ise, genel olarak merkez sağ partiler olarak adlandırılabilen DP – AP – DYP – ANAP çizgisinin Muğla’da belirgin bir seçmen desteği olduğu görülmektedir. Dahası merkez sağ partilerin ünlü liderlerinin memleketleri olan Aydın ve Isparta’da olduğu gibi (Bkz. Kiriş, 2010 ve 2011), ünlü bir lider siyasetçiden yoksun olmasına rağmen Muğla’da da seçmenin merkez sağ partilere olan sadakati uzun yıllar devam etmiştir. DP, 1950 – 1954 ve 1957 seçimlerinde ilin tüm milletvekilliklerini o dönem uygulanan seçim sistemi olan çoğunluk sisteminin etkisiyle kazanmıştır. 1961 – 1965 ve 1969 seçimlerinde yine seçim sisteminin etkisiyle (*bu dönemde nisbi sistem uygulanmıştır*) AP’nin 3’er milletvekilliği kazanmasına karşın CHP, 2’şer milletvekilliği kazanmıştır. 1973 seçimlerinde AP’nin 2, CHP’nin 2 ve DKP’nin 1 milletvekili çıkardığı Muğla’da, merkez sağ olarak adlandırılabilir oyların AP ve DkP arasında bölündüğü ortaya çıkmaktadır. 1977 seçimlerinde DkP’nin görünürlüğüne kaybetmesiyle birlikte 1960’lardaki durum yenilenmiş ve 3 AP’li, 2 CHP’li milletvekili ili temsil etmiştir.

Tablo 2. Muğla İli’nde 1950 – 2011 Arasında Seçmen Sayısı ve Seçimlere Katılma Oranı

Seçim Yılı	Kayıt Seçmen Sayısı	Katılım Oranı (%)	Seçim Yılı	Kayıt Seçmen Sayısı	Katılım Oranı (%)
1950	109.583	88.2	1983	227.453	96.4
1954	124.140	85.6	1987	300.108	95.3
1957	137.336	80.4	1991	342.466	88.6
1961	153.088	82.1	1995	391.527	89.1
1965	161.739	70.6	1999	439.587	90.4
1969	173.263	65.3	2002	478.342	83.2
1973	191.485	68.6	2007	521.822	86.9
1977	221.973	80.3	2011	604.443	88.2

1983’te ilin toplam milletvekili sayısı 4 olarak belirlenmiş ve bu 4 milletvekili seçime giren üç parti arasında paylaşılmıştır. 1983’te ANAP 2, HP 1 ve MDP 1 milletvekili kazanmıştır. 1987’de ise, ilin milletvekili sayısı yeniden 5’e yükselmiştir. 1987 seçimlerinde özellikle 1973

seçimlerine benzer bir tablo, bu kez ANAP’ın 2, DYP’nin 1 ve SHP’nin 2 milletvekili kazanmasıyla ortaya çıkmıştır. 1991 seçimleri, Muğla seçmenin merkez sağ partilerde ısrarcı olma geleneğinin en somut şekilde ortaya çıktığı seçim olmuştur. 1991 seçimlerinde ilin 5 milletvekilliğinin 4’ünü DYP 3, ANAP 1 şeklinde merkez sağ partiler kazanırken 1 milletvekilliğini de SHP kazanmıştır.

1995 seçimlerinde Muğla’nın milletvekili sayısı 6’ya yükselmiş ancak Muğla seçmenin genel oy verme kalıpları değişmemiştir. 1995’te DYP 3, ANAP 1 milletvekili çıkarırken merkez sol partiler olan CHP ve DSP birer milletvekilliği kazanmışlardır.

1999 seçimleri ise, Muğla seçmenin o zamana kadar olan oy verme kalıpları açısından önemli bir kırılmaya işaret etmektedir. 1999 seçimleri DSP’nin 3, MHP, ANAP ve DYP’nin 1’er milletvekili çıkarması ile sonuçlanmıştır. Bu sonuç, hem

Türkiye’deki genel seçmen eğilimleriyle paralellik göstermekte hem de Muğla’da merkez sağ partilerin oy tabanlarının başka partilere yönelmekte olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 3. Muğla İli’nde 1950 – 2011 Döneminde Parti Tercihleri ve Milletvekili Sayıları

Seçim Yılı	DP – AP – DYP	CHP	DkP	ANAP	HP – SHP	MDP	MHP – MCP	DSP	AKP
1950	55.1 (6)	44.9							
1954	60.7 (6)	39.3							
1957	58.6 (7)	39.4							
1961	59.4 (3)	38.5 (2)							
1965	61.9 (3)	32.5 (2)							
1969	56.4 (3)	29.7 (2)					1.6		
1973	36.2 (2)	35.2 (2)	18.4 (1)				1.2		
1977	50.2 (3)	42.4 (2)					1.7		
1983				37.5 (2)	31.7 (1)	29.3 (1)			
1987	25.8 (1)			33.7 (2)	29.5 (2)		1.2	7.3	
1991	39.5 (3)			25.7 (1)	24 (1)			6.3	
1995	35.3 (3)	14.2 (1)		21 (1)			8.3	13.4 (1)	
1999	16.7 (1)	11.6		16.6 (1)			16 (1)	29.8 (3)	
2002	22.7	27.7 (4)		6,6			11.3	1.6	13.2 (2)
2007	10.1	34.5 (3)					20.3 (1)		26.3 (2)
2011	1.7	45.6 (3)					16.2 (1)	0.3	32.7 (2)

Çarkoğlu’na göre (2000: 161), 1999 seçimlerinde Muğla ili, İslamcı ve milliyetçi oyların görece düşük olduğu seçim bölgelerinden olmuştur. Bu durum Muğla’nın Türkiye’nin modernleşmiş batı illerinden biri olmasıyla ilgili bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Gerçekten de bu seçimde İslamcı ve milliyetçi partilerin oyları Orta Anadolu illerinde yoğunlaşırken, Batı Anadolu illeri merkez sağ ve merkez

sol partilerin ağırlıklı olduğu seçim bölgeleri olma özelliği göstermiştir (Çarkoğlu, 2000: 162). Diğer bir deyişle Batı Anadolu illerinde merkez sağdan uç sağa kayış daha sınırlı olarak gerçekleşmiş, merkez sol oylar yükseliş göstermiştir. 1999 seçimleriyle başlayan bu yeni dönemde Muğla ilinde önce DSP ile sonra da 2002 – 2007 ve 2011’de CHP ile merkez sol partiler birinci parti olarak seçimleri noktalamışlardır. Bu seçimlerle birlikte merkez sağ partiler Muğla’da da etkinliği kaybedip tavsiye sürecine girmiş, yeni oy verme kalıpları geçerlilik kazanmaya başlamıştır.

2002 seçimlerinde oluşan siyasal partiler dengesinin, seçmen desteğinin ve dolayısıyla milletvekili dağılımının aslında 1999’da başlayan kırılmayla şekillendiği söylenebilir. 1950 seçimlerinden bu yana ilk kez Muğla’da merkez sağ partiler seçimi kazanamamış, merkez sol bir parti olan DSP seçimi 3 milletvekili kazanarak noktalamış, buna ek olarak ilin tarihinde ilk kez MHP de Muğla’dan 1 milletvekilliği kazanmıştır. Dahası 2002’de meclis dışında kalan MHP, 2007 ve 2011 seçimlerinde Muğla’da yine 1’er milletvekilliği kazanmayı başarmıştır. Burada öne çıkan diğer bir konu ise, Türkiye genelinde 2002’den bu yana birinci parti olarak tüm seçimleri kazanan ve tek başına iktidarda olan AKP’nin durumudur. AKP’nin içinden çıkarak şekillendiği *Milli Görüş* hareketinin siyasal partileri Muğla’da hiçbir dönemde milletvekili çıkaramamışlardır. Buna karşın 2002’den itibaren ülke genelinde birinci parti olan

AKP, Muğla'da bu konuma erişmemiştir. 2002'de CHP'nin 4 milletvekiline karşı 2 milletvekili çıkarabilen AKP, 2007 ve 2011'de de aynı milletvekili sayısını elde etmiştir. Esasında ifade etmek gerekir ki, Muğla'da 2002 seçimlerindeki görünüm ilin eski siyasal geleneklerini andırır nitelikte gerçekleşmiştir. 2002'de merkez sağ ve sol partiler toplamda %60'a yakın bir seçmen desteğine erişmişlerdir. Buna karşın %22,7'lik oy oranıyla Muğla'da ikinci parti konumunda bulunan DYP ile ANAP ve DSP ülke barajını aşamadıklarından ilde de milletvekili paylaşımına katılamamışlardır. Bu doğrultuda ilde %27,7'lik oy oranıyla CHP birinci sıradan, %13,2'lik oy oranıyla da AKP ikinci sıradan milletvekili paylaşımına katılmışlardır.

2007 seçimlerinde Türkiye gibi, Muğla'da da yeni döneme uygun bir siyasal tablo daha somut olacak şekilde ortaya çıkmıştır. Bu tabloda CHP birinci parti olarak oy oranını %34,5'e yükseltirken ikinci parti olan AKP'nin oy oranı da ikiye katlanmış ve %26,3 olmuştur. 2002'de %11,3 olan MHP oyları da iki kata yakın bir artış ile %20,3'e yükselmiştir. Bu oy oranı 2011 seçimi de dâhil olmak üzere MHP'nin Muğla'da elde ettiği en yüksek oy oranı olmuştur.

2011 seçimlerinde de birinci parti olan CHP, oy oranını %45,6'ya, ikinci parti olan AKP ise %32,7'ye yükseltmiştir. 2011'de MHP oyları %16,2'ye gerilemiştir. Bu arada 2002'de %30'a yakın olan eski merkez sağ partilerin oyları 2007'de %10'a ve 2011'de de %1'e kadar gerilemiştir. Muğla ilinde bu yeni dönemi detaylı olarak değerlendirebilmek için ilçe düzeyinde son dönemdeki seçimlere bakmakta yarar bulunmaktadır.

3. 2000'Lİ YILLARDA MUĞLA İLİNDE SEÇİM COĞRAFYASI

Muğla'da 2000'li yıllarda yapılan her üç milletvekili genel seçimini de CHP kazanmış, AKP ikinci parti olmuştur. Bir de ildeki seçmenlerin desteklerine ilçe düzeyinde bakmak ve bu değerlendirmeye yerel seçimleri de katmak konuyu biraz daha derinleştirmek bakımından anlam taşımaktadır. Diğer taraftan bildirinin yazım kuralları dolayısıyla ortaya çıkan sınırlılık nedeniyle 2000'li yıllarda sadece son dönem seçimlerinin görsellerine yer verilmiş, daha önceki seçimlerdense kısaca söz edilmiştir.

2002 milletvekili seçimlerinde Muğla'da CHP ve DYP görünmektedir. 2004 yerel seçimlerinde il genel meclisi seçimi sonuçlarına bakıldığında ulusal düzeyde iktidar partisi olan AKP, Muğla'da da siyaset sahnesine çıkmıştır. 2007 yılında yapılan milletvekili genel seçimlerinde Muğla'da ilginç bir seçim coğrafyası ortaya çıkmıştır. Bu seçimlerde 2002 seçimlerinde Muğla'da ikinci parti olan DYP'nin kazandığı 4 ilçenin 3'ünü (Fethiye, Kavaklıdere ve Köyceğiz) AKP

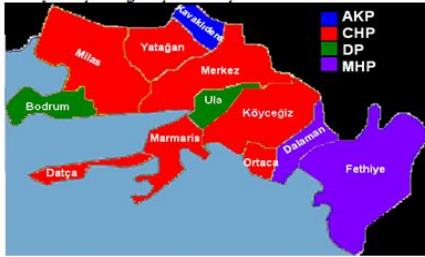
kazanırken 1'ini de CHP (Milas) kazanmıştır. 2007 seçimlerinde ortaya çıkan tablonun bir diğer ilginç yanı, ilçelerin partiler arasındaki dağılımının 2009 il genel meclisi ve 2011 milletvekili seçimlerinde de *aynı şekilde tekrarlanmasıdır*.

2009 il genel meclisi seçimlerinde ortaya çıkan tablo, 2007 milletvekili genel seçimlerinin tekrarı ve 2011 milletvekili seçimlerinin provası olarak da okunabilir. Her üç seçimde de ortaya çıkan seçim coğrafyasının aynı olması Muğla il sınırları dahilinde de seçmen eğilimlerinin coğrafyaya göre şekillendiğini gösteren bir bulgu olarak ön plana çıkmaktadır. Bu durum, Muğla ilinin kuzey komşusu olan Aydın iliyle benzer yanlarından biridir (Bkz. Kiriş, 2011). Aydın'da il sınırları dahilinde olduğu gibi Muğla'da da doğuda bulunan ilçelere doğru gidildikçe AKP oyları artış göstermekte, batıya doğru gidildikçe de CHP oyları yükselmektedir. Dolayısıyla 2009 ve 2011 seçimleri Muğla İlinde ulusal ve yerel konjonktürün de etkileriyle seçmen tercihlerini istikrarlı hale getirmiştir. İlçeler arası bu siyasal tercihlerin farklılığı ilçe insanların sosyo-kültürel yapısı ile de ilgilidir.

Grafik 1. Muğla İlinde İlçe Düzeyinde 2009 Yerel Seçimlerinde İl Genel Meclisi Seçim Sonuçlarına Göre Birinci Partiler

Grafik 2. Muğla İlinde İlçe Düzeyinde 2009 Yerel Seçimlerinde Belediye Başkanlığı Seçim Sonuçlarına Göre Birinci Partiler

Grafik 3. Muğla İlinde İlçe Düzeyinde 2010 Referandumunun Sonuçları

2009 belediye başkanlığı seçimlerinde de görüldüğü üzere Muğla'da partilerin ilçe düzeyindeki görünümünde farklılıklar ortaya çıkmıştır. Muğla'da iki büyük rekabetçi parti olan CHP ve AKP'nin yanında DP ve MHP de görünürlük kazanmışlardır. Belediye başkanlıklarında da baskın görünümde olan CHP, 7 ilçe belediye başkanlığı kazanmışken; DP 2; MHP 2 ve AKP 1 belediye başkanlığı kazanmışlardır. Burada Fethiye ilçesinin durumu dikkate değerdir. Fethiye ilçesi de tıpkı Aydın'ın Nazilli ilçesi gibi, nüfus olarak olmasa da alan olarak, ilin merkez ilçeden sonra en büyük ilçesi olarak, il merkezinden farklı siyasal eğilimler geliştirmektedir. Bu durum milletvekili seçimlerinde ilin genel yönelimi CHP'ye doğru olduğunda önce DYP'ye sonra da AKP'ye doğru, belediye başkanlığında MHP'ye doğru olmuştur.

Referandum süreci anayasa değişiklikleri üzerinde siyasal partilerin rekabetine dönüşen bir gelişme olarak okunursa Muğla

ilinde ortaya çıkan tercihlerin de bu bakımdan önem taşımakta olduğu görülebilir. Bu bakımdan 2007 referandum sonuçlarına bakılacak olursa, Muğla il genelinde %56,7'lik *hayır* oyuna karşılık seçmenlerin %43,3'ü *evet* oyu kullanmıştır.

Grafik 4. Muğla İlinde İlçe Düzeyinde
2011 Milletvekili Genel Seçimleri Sonuçlarına Göre Birinci Partiler

2010 referandumuna gelindiğinde ise, 2007 referandumuna göre daha belirgin bir sonuç ortaya çıkmış ve Muğla il genelinde referandumla önerilen değişikliklere *hayır* oyu verenler % 69 düzeyindeyken *evet* oyları % 31'de kalmıştır. Bu referandumda ilçe düzeyinde Muğla iline bakıldığında Kavaklıdere ilçesi dışındaki tüm ilçeler referandumla önerilen değişiklik paketine

karşı çıkmışlardır.

2011 yılı genel seçim sonuçları 2010 referandum sonuçları ile kıyaslandığında farklı bir tablo ortaya çıkmaktadır. 2010 yılında AKP'nin *evet* propagandasına karşılık *hayır* oyu veren Fethiye, Dalaman ve Köyceğiz ilçeleri, parti tercihlerini 2011 genel seçimlerinde AKP'den yana kullanmaları üzerinde düşünmeye değerdir.

4. YARININ SİYASETİNE MUĞLA'DAN BAKIŞ

Muğla ilinin siyasal geleceğine şekil verecek en büyük faktörlerden biri önümüzdeki dönemde yürürlüğe girmesi planlanan yeni büyükşehir düzenlemesidir. Eldeki veriler ile 2013 sonunda yapılacak yerel seçimlerde en azından il genel meclisi seçimlerinin sonuçlarını öngörmek mümkün hale gelebilir. Ancak belediye başkanlığı seçimlerinde parti tercihlerinin yanında başkan adayının kişisel profili de devreye girebilmektedir.

Muğla ilinde hem çok partili hayat boyunca oluşmuş siyasal gelenekler hem de 2002 sonrası ele alındığında Muğla seçmeninin merkez sağın sağına yönelmek yerine CHP'ye hangi saiklerle yönelim gösterdiği daha detaylı araştırmaların konusudur. Yine de bir *kıyı şeridi* seçim bölgesi olan Muğla ilinde siyasal tercihlerin kısa vadede keskin bir şekilde değişeceğini düşünmek güç olmakla birlikte, Türkiye konjonktürünün kırılğan olduğu da gözden uzak tutulmaması gereken bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

Aytaman Lale, İğneli Koltukta Dört Buçuk Yıl – Türkiye'nin İlk Kadın Valisi Anlatıyor, Turkuvaz Kitap, İstanbul 2008.

Çarkoğlu Ali, “*The Geography of the April 1999 Turkish Elections*”, Turkish Studies, Vol.1, 2000, ss. 149 – 171.

Facchini François, Abel François, “*A Border Effect in Political Mobilization? Territorial Dependence and Electoral Turnout in National Election*”,

Güney Ege Kalkınma Ajansı İnternet Sitesi www.geka.org.tr

Ian Sue Wing, Joan L. Walker, “*The Geographic Dimensions of Electoral Polarization in the 2004 US Presidential Vote*”, Edt. Antonio Páez, Ron N. Buliung, Julie Le Gallo ve Sandy Dall’erba, Progress in Spatial Analysis Methods and Applications, Springer 2010, ss.253 – 286.

Kiriş Hakan M., “*Isparta’da Seçimler ve Siyaset*”, Der. Hakan Mehmet Kiriş ve Nilüfer Negiz, Isparta Siyaset ve Yönetim Araştırmaları, Politika Tasarım Grubu Yayını No.6, Isparta 2010, ss.1–10.

Kiriş Hakan Mehmet, “*Aydın İlinde Siyasal Gelenekler Doğrultusunda 12 Haziran 2011 Milletvekili Genel Seçimlerinin Analizi*”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 24, Aralık 2011, ss.175 – 194.

Muğla Valiliği İnternet Sitesi <http://www.mugla.gov.tr>

Roskin Michael G., Çağdaş Devlet Sistemleri, Siyaset Coğrafya Kültür, Adres Yayınları, Ankara 2009.

TBMM Milletvekili Albümleri Cilt I-II-III-IV

Tekeli İlhan, Tarih İçinde Muğla, Muğla Belediyesi Yayınları, Muğla, 2006.

Tosun Tanju, “*Hayırcı Sahil Şeridinin Siyasal Dinamikleri*”,
http://www.sabah.com.tr/Gundem/2010/10/09/hayirci_sahil_seridinin_siyasal_dinamikleri# İndirme Tarihi: 12.06.2012.

TUİK İnternet Sitesi <http://www.tuik.gov.tr>